

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 oktober 1979 - 1 april 1980

Algemene en Kabinetsaangelegenheden

Staten-Generaal en Kamercommissie

Op 14 februari 1980 heeft de heer Wolff (CPN) de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister en Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat in de Tweede Kamer geïnterpelleerd over wat genoemd werd "een ernstig geval van politieke discriminatie bij het personeelsbeleid van de PTT" (de zaak-). Een door de heer Roethof (PvdA) ingediende motie werd aangenomen. Hierin gaf de Kamer te kennen "dat het niet aangaat iemand op grond van zijn of haar lidmaatschap van de CPN zonder meer van een vertrouwensfunctie bij de overheid uit te sluiten" en werd de Regering uitgenodigd in het licht van deze overweging de genomen beslissing - de niet-aanstelling van de heer in een vertrouwensfunctie op grond van de uitslag van het veiligheidsonderzoek - nader te motiveren in de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

Op 12 maart 1980 heeft de Tweede Kamer beraadslaagd over twee verslagen van de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten tezamen de periode mei 1975 - november 1979 bestrijkend. Een door de heer Van der Spek (PSP) ingediende motie, waarin de Regering onder meer verzocht werd het registreren van personen op grond van hun lidmaatschap van een politieke partij in de toekomst uit te sluiten, werd verworpen.

Over een motie van de heer Roethof, ertoe strekkend met betrekking tot het veiligheidsonderzoek een bindende beroepsprocedure te creëren, heeft de Kamer zich nog niet uitgesproken.

De Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft drie keer met de Minister vergaderd.

In de vergadering van 24 oktober 1979, die plaats vond in het gebouw van de BVD en gevolgd werd door een bezoek aan de telefoonmeeluisterruimte en de radiokamer, kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

- de grenscontrole met betrekking tot reizigers naar en uit communistische landen;
- het concept-verslag van de Commissie omtrent haar werkzaamheden over de periode juni 1977 tot november 1979;
- de bemoeienis van de BVD met de activiteiten van de Pakistani dr. Khan bij het ultracentrifugeproject;
- aard en aantal van de bijzondere lasten aan het Hoofd van de BVD verstrekt tot het afluisteren van telefoon- en andere gesprekken in het belang van de veiligheid van de Staat.

Voorts gaf de Minister enige bijzonderheden over rechtse anti-democratische stromingen in het algemeen en over het Nederlands Jeugdfront in het bijzonder. De vergadering werd besloten met een korte uiteenzetting van het Hoofd van de BVD over de taak en werkwijze van de verschillende dienstonderdelen.

In de vergadering van 13 februari 1980 werd eerst gesproken over:

- de beweerde bemoeienis van de BVD met journalisten.
- Daarna, in aanwezigheid van de Minister van Economische Zaken, over
- de zaak Khan.

Op 27 februari 1980 tenslotte wisselde de Vaste Commissie met de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister en Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van gedachten over de motie-Roethof betreffende de zaak- .

De heer Roethof heeft op 6 december 1979 enkele vragen gesteld over het benaderen van journalisten door de BVD. De Minister heeft geantwoord terzake de Vaste Commissie te zullen inlichten met de toevoeging dat de BVD in contacten met journalisten niets onderneemt dat erop gericht is invloed uit te oefenen op de politieke stellingname van journalisten bij de verspreiding van nieuws.

Op 17 maart 1980 heeft de heer Van der Spek vragen gesteld over de eventuele betrokkenheid van de BVD bij de diefstal van documenten uit de woning van een journalist. De Minister heeft mede namens zijn ambtgenoot van Justitie deze vragen ontkennend beantwoord.

In een enkel geval heeft het Kabinet van de Dienst desgevraagd aan kamerleden enige feitelijke informatie verstrekt omtrent juridische aangelegenheden waarbij de Dienst betrokken is.

Politieverbindingen - "APID"

Eind oktober/begin november 1979 heeft het Hoofd van de Dienst aan alle politieverbindingen een boekwerkje doen uitreiken getiteld "Aanbevelingen Plaatselijke Inlichtingendienst"- afgekort "APID". Alle nog van kracht zijnde circulaires zijn hiermee vervallen. In een begeleidende brief heeft het Hoofd van de Dienst de politieverbindingen dringend verzocht in navolging van de BVD alle eventuele gegevens met betrekking tot het lidmaatschap van de PSP uit de registratie te verwijderen.

Wettelijke regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De concept-regeling nadert haar voltodding.
Met Justitie is overleg gaande over een daarin op te nemen klachtenregeling.

Benelux

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer en de Subcommissie ad hoc kwamen elk een keer bijeen. Besproken werden onder meer de volgende onderwerpen:

- de uitbreiding van de werkings sfeer van de Overeenkomst van 11 april 1960 tot het verblijf van langere duur en de vestiging van vreemdelingen;
- de personencontrole aan de buitengrenzen van het Beneluxgebied;
- visumaangelegenheden;
- signaleringssystemen met betrekking tot personen verdacht van terreurdaden en de uitwisseling van gegevens inzake diefstallen van paspoorten voor terroristische doeleinden.

Contacten met publiciteitsmedia

In gevallen waarin daarom werd verzocht verstrekte het Kabinet van de Dienst enige achtergrondinformatie omtrent aangelegenheden waar- bij de Dienst was betrokken.

Relaties met buitenlandse diensten

Op 10 en 11 oktober 1979 nam het Hoofd van de Dienst, vergezeld door de hoofdamtenaar belast met het contact met de buitenlandse diensten deel aan de vergadering van de chefs van veiligheids- diensten van 9 Westeuropese landen, die ditmaal in Kopenhagen werd gehouden.

In aansluiting op de in september 1979 gehouden bijeenkomst van de Trevi-hauts fonctionnaires te Dublin, vond aldaar op 23 oktober 1979 de ministersconferentie plaats; Nederland werd vertegenwoor- digd door de staatssecretaris van Justitie; het Hoofd van de Dienst woonde dit overleg bij.

Twee medewerkers van de Dienst namen in oktober 1979 deel aan de Europese cursus voor "mid-career officers" te Brussel.

De najaarszitting van het NATO Special Committee vond plaats te Brussel op 6 en 7 november 1979, waaraan werd deelgenomen door het Hoofd van de Dienst en de eerdergenoemde hoofdamtenaar.

Begin maart 1980 volgden 7 medewerkers van de Dienst een gespecia- liseerde cursus op het terrein van de contra-spionage, die te Londen door de Britse veiligheidsdienst was georganiseerd.

Op 20 en 21 maart 1980 vond te 's-Gravenhage het periodieke overleg plaats tussen de Hoofden van veiligheidsdiensten in de Benelux.

Het bilaterale contact tussen medewerkers van de Dienst en buiten- landse collega's was als van-ouds.

Verscheidene bezoekers afkomstig van Diensten binnen en buiten Europa kwamen kennis nemen van werkwijzen van de Dienst. Het on- langz bemoemde Hoofd van de Westduitse inlichtingendienst kwam in januari 1980 op kennismakingsbezoek.

DIRECTIE B

Algemeen

Hoewel de CPN zich in haar agitatie tegen de NAVO in één front be- weegt met haar Westeuropese zusterpartijen, heeft zij vanwege haar rol in de campagne tegen de N-bom in dit internationale gezelschap een bijzondere, ook door de Oosteuropese "sponsors" gewaardeerde plaats, ingenomen.

In de nadagen van deze campagne - ten tijde van de zitting van de NAVO-ministerraad in Brussel - heeft de CPN zich er wel beducht voor getoond, dat de affaires Afghanistan en SACHAROV de aandacht van de vredesstrijd op vaderlandse bodem zouden afleiden en de "brede" samenwerking met de andersdenkende campagnegenoten van voorheen zouden schaden. Het resultaat van alle inspanningen heeft men echter tenslotte bevredigend geacht.

In haar binnenlandse politiek concentreert de partij zich sinds het begin van dit jaar op de voorbereiding van haar 27e congres, dat in juni plaatsvindt en waar behalve de sociaal-economische situatie de "democratisering" van de partij aan de orde zal worden gesteld. Dit laatste zal niet los worden gezien van de CPN-strate- gie gericht op een "progressieve machtsvorming". De kamerverkiezin- gen van 1981 werpen daarbij hun schaduwen vooruit.

In mindere mate heeft het pro-chinese communisme in Nederland zich aan de aandacht opgedrongen. Daarvoor is de interne tweespalt in die kring mede verantwoordelijk.

Nauwlettend zijn de ontwikkelingen in de rechts-extreme sfeer gevolgd. Hoewel zeker nog niet gesproken kan worden van dezelfde gewelddadige uitingsvormen als zich in deze sfeer in het buitenland voordoen, is toch een agressiever optreden vanuit deze politieke hoek ook in Nederland merkbaar.

In toenemende mate worden wij geconfronteerd met de activiteiten van de anti-militaristische werkgroep ONKRUIT. De talrijke acties van deze groep richten zich niet alleen tegen militaire objecten. Ook representanten van justitie en politie moeten het ontgelden. De ONKRUIT-activisten ondervinden veel steun uit andere activistische milieus, waarbij verzet tegen het huidige bestel een schakel vormt.

Ook in de sfeer van het gewelddadig activisme, met name bij het Rood Verzetsfront wil men zich meer richten op de maatschappelijke onvrede binnen onze grenzen.

CPN-internationaal

De onder communistische auspiciën gehouden "Internationale estafette tegen de neutronenbom en de kernwapenwedloop", welke op 26 augustus was gestart, eindigde op 27 oktober 1979 in Den Haag tijdens een onderwijsmanifestatie "Vorming voor vrede, onderwijs tegen de N-bom". Vanuit deze meeting vertrok een delegatie, o.l.v. CPN-districtsbestuurder Nico SCHOUTEN en secretaris-generaal van de DDR-Vredesraad, om in New York de verzamelde vredesverklaringen te overhandigen aan de secretaris-generaal van de V.N..

Een reeks demonstraties daarna in verschillende plaatsen van het land culmineerde in een grote manifestatie op 24 november in Utrecht die, in tegenstelling tot de meeste andere, niet door de CPN was georganiseerd. De CPN deed, na ampele overwegingen, daaraan echter schoorvoetend toch mee, om "de greep op de massa" niet te verliezen.

Na de bijeenkomst van de NAVO-ministerraad op 12 en 13 december 1979 toonde de CPN zich tevreden met het resultaat van de anti-kernwapencampagne, waarin zijzelf een leidende rol had gespeeld - zulks in regelmatig, nauw en vaak conspiratief overleg met Oosteuropese functionarissen. De "massale beweging" zou ervoor gezorgd hebben dat het parlement zich tegen de modernisering uitsprak en zou ook van invloed zijn geweest op het standpunt dat door de regering in de NAVO-ministerraad werd verdedigd. De CPN hecht overigens slechts waarde aan de geheime aanhangsels van het NAVO-slotcommuniqué, waarin dit afwijkende standpunt verwoord zou zijn en stelt uitdrukkelijk dat het Brusselse slotcommuniqué niet bindend is.

Na de Russische inval in Afghanistan, waarop de CPN relatief laat en dubbelzinnig reageerde, en de verbanning van de prominente Russische dissident SACHAROV, waarop de CPN sneller maar toch ook wat tweeslachtig commentaar gaf, concentreerde de partij haar inspanningen op het behoud van de in de vredesstrijd behaalde resultaten - vooral in het vlak van de samenwerking met andersdenkenden - en het voorkomen van een "terugval in de koude oorlog", waarvoor de partij zich op grond van de reacties van de Verenigde Staten beducht toonde.

In haar commentaar stelde de partijleiding namelijk dat "buitenlandse interventie nooit binnenlandse problemen blijvend (kan) oplossen", maar dat aan de andere kant dit "reageren met militair denken" juist veroorzaakt werd door de agressieve politiek van de Verenigde Staten, erop gericht "om de koude oorlog nieuw leven in te blazen".

De "vredesstrijd" van de CPN bepaalde mede haar houding t.o.v. de op 28 en 29 april te Parijs gehouden conferentie van Europese communistische partijen. In beperkte kring werd eind maart, begin april reeds bekend dat de CPN hieraan niet wilde deelnemen, om zich niet van "de vredeskrachten" te isoleren. Ondanks interventies van DDR-zijde was de CPN-leiding niet te vermurwen: op 15 april viel de beslissing om niet te gaan. Als reden noemde partijvoorzitter Henk HOEKSTRA "de wijze van voorbereiding en van organisatie". Door "het ontbreken van elke vorm van vooroverleg", zou de conferentie niet de bedoelde, maar "een precies tegenovergestelde uitwerking" hebben. Belangrijker voor de CPN is evenwel, dat door deelname aan een bijeenkomst, geïnitieerd vanuit een bepaald "centrum" (lees: Moskou), de nationale vredesstrijd wel eens gefrustreerd zou kunnen worden.

CPN-nationaal

Afgezien van de voorbereiding van het 27e partijcongres (juni 1980). gericht op de strijd tegen de regeringspolitiek op sociaal-economisch gebied, culminerend in het verzet tegen de loonmaatregel. De partij doet zich steeds meer gelden binnen sommige geleidingen van de vakbeweging, die zij daarbij tot een radicalere standpuntbepaling tracht te bewegen. Ook tijdens de twee landelijke actiedagen tegen de loonpolitiek van het Kabinet in maart heeft de partij zich niet zelfstandig gemanifesteerd, maar zich bewust beperkt tot ondersteunende en stimulerende activiteiten binnen en buiten de vakbonden. .

Duidelijk manifesteerde de partij zich ook bij enkele acties in bedrijven, die tot sluiting gedoemd leken, zoals de Philips- en AKZO-vestigingen in Groningen en de strokarton-industrie OKTO.

Andere activiteiten op sociaal-economisch terrein hadden vooral betrekking op de welzijnssectoren, zoals de gezondheidszorg (het eigen risico), betroffen de aardgasprijsverhoging en raakten voorts de belangen van de WAO'ers. In het laatstgenoemde milieu opereert de partij via het Landelijk WAO-beraad, dat een samenbundeling van plaatselijke en regionale WAO-comité's, groepen en verenigingen beoogt.

Voor wat betreft de regionale activiteiten van de partij kan niet worden voorbijgegaan aan de "volkscongressen", die in Noord-Holland en Groningen werden georganiseerd met als doel nog eens de aandacht te vestigen op de achterstelling en de problemen van deze gebieden.

Pro-Chinees communisme

De pro-Chinees communistische beweging in Nederland ziet zich nog immer geconfronteerd met de negatieve gevolgen van de meer pragmatische Chinese politiek na de dood van MAO Zedong. In zijn algemeenheid betekent dit voor de betreffende organisaties een verminderde politieke geloofwaardigheid bij de traditionele aanhang en een daarmee samengaand slinkend ledental.

De afgelopen maanden hebben de bij de Rotterdamse havenstakingen van vorig jaar betrokken maoïstische groeperingen, te weten de Socialistische Partij (+ 800 actieve leden) en de Groep Marxisten Leninisten (+ 50 leden), getracht op grond van tijdens deze staking aan de dag geëlegde activiteiten hun politieke basis te verbreden. Vooralsnog lijkt dit echter niet de gewenste resultaten te hebben opgeleverd.

De Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland/marxistisch-leninistisch (rond 100 leden), die niet in staat bleek een rol van enige betekenis te spelen in de Rotterdamse haven, tracht sedert begin 1980 door middel van een zelf gekozen dominerende rol in de zogenaamde Initiatiefgroep "Russen uit Afghanistan" haar aanhang te versterken. In deze opzet is echter ook de KEN ml niet geslaagd. Wel kwam het tijdens de activiteiten van dit comité tot een openlijk conflict met één van de participerende organisaties, de Kommunistische Arbeiders Organisatie (KAO) marxistisch-leninistisch. Dit heeft o.m. tot gevolg, dat van een samensmelting van deze groeperingen, waarnaar vanaf eind 1978 werd gestreefd, voorlopig geen sprake meer kan zijn.

Trotskisme

Internationaal

Aan de vooravond van het 11e wereldcongres (eind 1979) van de Tendens Verenigd Secretariaat waartoe in ons land de Internationale Kommunistenbond (IKB) behoort, heeft zich de zoveelste scheuring binnen deze Tendens van de 4e Internationale voorgedaan. Breekpunt vormde de beoordeling van de revolutie in Nicaragua. Tengevolge van deze scheuring zou de Tendens zo'n 6.000 aanhangers hebben verloren waardoor haar huidige bestand geschat wordt op + 11.000.

Centraal op het wereldcongres stond de koerswijziging in de richting van de industrie en de industriële bonden. Door de organisatie hoofdzakelijk te richten op het arbeidersmilieu meent het Verenigd Secretariaat een betere basis te zullen creëren voor de vooruitgang in de opbouw van een revolutionaire partij.

Nationaal

Uitvoering gevend aan de directieven van het wereldcongres heeft de IKB als werkterrein de navolgende sectoren van het industrieel complex gekozen: voedings- en genotsmiddelen, de metaal, petrochemie, olie/electriciteit en de electrotechniek. De verdere opbouw van cellen in "arbeiderscentra" (Rotterdam, Amsterdam, Twente en Groningen) krijgt meer gestalte. Met de Belgische sectie van dezelfde tendens, de Revolutionaire Arbeiders Liga is een samenwerkingsverband tot stand gekomen dat moet leiden tot het uitgeven van bulletins, het voeren van internationale campagnes en het verzorgen van een scholingsbeleid.

Anti-Militarisme

Internationaal

De tweede conferentie van Europese dienstplichtige organisaties (ECCO), die op 3 en 4 november 1979 in Putten werd gehouden, heeft ondanks de gebleken onderlinge solidariteit niet de verwachte oprichting van een internationaal overkoepelende soldaten-vakbond ten gevolge gehad.

Uit de deelname van duidelijk anti-militaristische c.q. extremistische organisaties mag worden verondersteld dat de ECCO ook gebruikt kan worden als instrument van het extremistische anti-militarisme.

Nationaal

De afnemende invloed van de "witte"-BVD op de soldatenbeweging vindt zijn oorsprong in een actiemoeheid binnen deze zichzelf ook noemende revolutionaire socialistische soldatenbeweging enerzijds en de mogelijkheid voor de anti-militaristen om ook via andere kanalen uiting te geven aan hun ongenoegen en ontevredenheid anderzijds.

Om toch nog enige aantrekkingskracht te kunnen blijven uitoefenen heeft de "witte" BVD het initiatief genomen tot de oprichting van regionale comité's ter ondersteuning van de z.g. "Vrijheid van Meningsuiting" binnen de kazerne. Daarnaast poogt zij binnen de ECCO spreekrecht te krijgen.

De actiegroep "Onkruid" heeft zich in de afgelopen periode duidelijk geprofileerd. De vaak spontane, talrijke acties van deze groep zijn merkbaar verhard. Het werkkterrein is daarbij uitgebreid tot ook niet strikt militaire objecten.

Opmerkelijk is de wederzijdse sympathie tussen Onkruid en andere groeperingen die op vrijwel identieke wijze in verzet zijn tegen in hun ogen maatschappelijke misstanden. In dit kader kunnen worden genoemd de stroming binnen de anti-kernenergiebeweging Breek Atoomketen Nederland en stromingen binnen de krakerswereld met als exponent het Landelijk Overleg Kraakgroepen. Een en ander heeft ertoe geleid dat een zekere samenwerkingsvorm tussen deze drie "stromingen" steeds vastere vormen gaat aannemen.

Rechts-extreme groeperingen

Jeugdorganisatie NVU

Sedert april 1980 beschikt de Nederlandse Volks Unie (NVU) weer over een jeugdorganisatie, opnieuw onder de naam "Nationaal Jeugd Front". De voorzitter behoort tot de oude kern van het NJF zoals deze bestond vóór de geruchtmakende NJF-bijeenkomst te Soestduinen in oktober 1979.

De meeste leden van dit voormalige NJF zijn echter lid geworden van andere groeperingen, zoals de Nationale Partij Nederland van wijlen de heer [ ] en de rechtsextremistische beweging VOORPOST-België.

Joop GLIMMERVEEN, voorzitter van de NVU heeft deze ex-NJF-ers verboden nog langer de naam NJF te gebruiken.

De Nationale Centrum Partij

Opgericht in december 1979 door enkele (Amsterdamse en Zoetermeerse) radikale leden van de Nationale Partij Nederland, uit ontevredenheid over de te gematigde koers van deze partij en het uitblijven van mogelijkheden tot actie tegen "illegale indringers in ons land" is deze NCP direct al in het nieuws gekomen door de gewelddadige overval op illegale buitenlanders in de Mozes en Aäronkerk in Amsterdam. Vanwege het rumoer dat daardoor rond de NCP ontstond heeft voorzitter [ ] de partij weer ontbonden en vervolgens de Centrum Partij opgericht, met dezelfde doelstellingen en statuten. De meest radikale elementen zijn daar echter buiten gebleven.

Politiek Gewelddadig Activisme

Het Rood Verzetsfront (RVF)

De afgelopen maanden is het RVF een duidelijk andere koers gaan varen.

In het verleden bestonden de activiteiten van deze groepering voornamelijk uit het verlenen van support aan in de Bondsrepubliek gedetineerde leden van de Rote Armee Fraktion. Thans zijn er duidelijke aanwijzingen dat het RVF haar acties richt op het gebeuren in Nederland zelf, daarbij aanknopend bij zaken als het huisvestingsprobleem, de kernenergie en het anti-militarisme.

Tevens werd vastgesteld dat een verharding in de activiteiten van het RVF heeft plaatsgevonden en men overgegaan is tot het gebruiken van geweld.

Bovendien zijn er aanwijzingen, dat achter het "Rood Volksverzet" dat zich verantwoordelijk heeft gesteld voor een bomaanslag op de woning van de hoofdofficier van justitie te Arnhem, leden schuilgaan van het RVF, die daarmee een medelid hebben willen wreken wegens de door deze ondervonden behandeling van de zijde van de justitie.

Minderheden

Binnen de Turkse gemeenschap in ons land is het niet tot nieuwe botsingen gekomen. Wel heeft de Marokkaanse gemeenschap zich gevoerd in een gewelddadig protest tegen het optreden van het Polisario-comité. Hoewel de beschuldigende vinger onmiddellijk in de richting van de Amicales is gestoken, is hiervoor geen bevestiging gevonden.

DIRECTIE C

Sovjetunie

Van Sovjet-zijde zijn gedurende de verslagperiode op het politieke vlak opmerkelijk veel activiteiten ontplooid in verband met de discussie in ons land rond het al dan niet moderniseren van het kernwapenarsenaal van de NAVO.

Nederland werd gefrequentieerd door Sovjetrussische journalisten, defensiedeskundigen en functionarissen van de Internationale Afdeling van het Centraal Comité van de CPSU. Deze bezoekers trachtten zoveel mogelijk contacten te leggen met invloedrijke en beleidsbepalende instanties en personen, waarbij medewerkers van de Russische Ambassade voor de introductie zorgden. In sommige gevallen werd daarbij ook de CPN ingeschakeld.

Dat de Russen belang hechtten aan de kernwapendiscussie in ons land bleek ook uit het grote aantal publicaties in het partijblad Pravda. Deze krant volgde de discussies in Nederland op de voet en plaatste zelfs eenmaal een artikel op de voorpagina.

Geconstateerd werd voorts dat de medewerkers van de Sovjet-militaire missie in Nederland actief zijn geweest in het leggen van contacten met derden, waarbij de conspiratie niet werd geschuwd.

De belangstelling van de KGB-medewerkers verbonden aan de Russische Ambassade in Nederland gaat onverminderd uit naar politieke, militaire en economische onderwerpen. Verwacht wordt dat de belangstelling voor technologie nog zal toenemen nu de open uitwisseling op dit gebied, tengevolge van de interventie in Afghanistan en de verbanning van SACHAROV, stagneert.

De Russische militaire inlichtingendienst (GRU), die voornamelijk vanuit de militaire missie en de Handelsvertegenwoordiging (RHD) opereert, lijkt haar basis uitgebreid te hebben tot de Russische ambassade. Gebleken is namelijk dat er onder de ambassademedewerkers GRU-officieren zijn met bijzondere belangstelling voor aangelegenheden op het gebied van de wetenschap en de techniek. De vacatures, die in maart 1978 ontstonden door de uitwijzing van enkele GRU-officieren werkzaam op de RHD te Amsterdam, zijn inmiddels vervuld. Of die opvolgers eveneens tot de GRU behoren is nog niet duidelijk. De inmiddels aangekondigde kandidaat voor de functie van eerste waarnemend hoofd van de RHD is echter een geïdentificeerde GRU-officier. Naar alle waarschijnlijkheid zal hij de activiteiten van de GRU in Amsterdam nieuw leven moeten inblazen.

Overige communistische landen

Als voorheen houden de in Nederland aan de Oosteuropese diplomatieke en handelsvertegenwoordigingen verbonden inlichtingenofficieren zich mede bezig met niet-illegale activiteiten als het verzamelen van open informatie op het terrein van economie, wetenschap en techniek, het onderhouden van contacten met politici, vertegenwoordigers van de publiciteitsmedia en andere prominente Nederlanders. Ook de "bewaking" van de in Nederland woonachtige (ex) eigen onderdanen is een taak van de hier geaccrediteerde inlichtingenofficieren.

Deze activiteiten zijn van groot belang voor Oost-Europa, met name waar het de beïnvloeding van de meningsvorming van het Nederlandse volk en zijn vertegenwoordigers betreft. In dit verband hoeft slechts gedacht te worden aan de discussies en besluiten rond de nucleaire bewapening van de NAVO.

Het belang dat Oost-Europa aan de positie van Nederland hecht, gekoppeld aan de operationele mogelijkheden die de satellietinlichtingendiensten hier hebben, kan de tendens verklaren, de aan een numerus fixus gebonden personele bezetting van diplomatieke en handelsvertegenwoordigingen in Nederland kwalitatief sterk te verbeteren.

Nieuw geaccrediteerd personeel heeft veelal een hogere opleidingsgraad en grote politieke en internationale diplomatieke ervaring. Geconstateerd wordt ook dat het percentage medewerkers van de satellietvertegenwoordigingen met een inlichtingen-indicatie is toegenomen.

De in mei 1979 hier geaccrediteerde Poolse ambassadeur bekleedde voordien de functie van directeur van het kabinet van de Minister van Buitenlandse Zaken, een functie die over het algemeen de afsluiting vormt van een glansrijke diplomatieke carrière. Gezien het respect en de faciliteiten die hij geniet is zijn aanstelling in Nederland zeker niet als degradatie te beschouwen.

De in februari 1979 gearriveerde Tsjechoslowaakse ambassadeur is in tegenstelling tot zijn voorganger een "hard liner" die persoonlijk actief is op het gebied van de beïnvloeding van de politieke meningsvorming hier te lande. Hierbij is gebleken dat deze activiteiten in Warschaupact-verband worden gecoördineerd, waarbij uiteraard de USSR in de persoon van de Russische ambassadeur een leidende rol speelt.

De Roemeense vertegenwoordiging werd verrijkt met een zeer slagvaardig optredende ambassaderaad met ruime internationale ervaring. De activiteiten van het reeds aanwezige personeel zijn geïntensiveerd.

De DDR maakt voor het bedrijven van inlichtingenactiviteiten gebruik van DDR-onderdanen en vreemdelingen. In Nederland zijn dit hoofdzakelijk hier te lande wonende Nederlanders of personen met een Westduitse nationaliteit. Voorts is gebleken dat de DDR-inlichtingendiensten gebruik maken van elders wonende Nederlanders. (Zo heeft een Oostduitse inlichtingendienst getracht een in de DDR wonende Nederlandse onderdaan in ruil voor geld en reisfaciliteiten te interesseren voor het uitvoeren/opdrachten tijdens vakanties in Nederland).

In het kader van deze inlichtingenactiviteiten - en met name wanneer daarbij DDR-onderdanen ingeschakeld worden valt een in toenemende mate belangrijke rol toe aan de officiële vertegenwoordigingen van de DDR in het buitenland, zoals ook in ons land geconstateerd kan worden.

Gedurende de laatste maanden van 1979, toen in ons land de discussie omtrent de modernisering van de NAVO-kernbewapening in een beslissende fase was, viel ook een bijzondere activiteit van de Oostduitse ambassade waar te nemen. Langs diverse wegen werd getracht medestanders te winnen voor de Oostblok-visie op de kernbewapening. Onder meer was de ambassade nauw betrokken bij de komst naar Nederland van een zware SED-delegatie onder leiding van het Politburo-lid . Deze delegatie had met name contact met de CPN-top. Prominenten uit de partijen binnen het CDA en uit de PPR werden in dit kader benaderd door de plaatsvervangend voorzitter van de Oostduitse CDU (Christlich Demokratischer Union), . Ook werd een hernieuwde belangstelling voor de PvdA zichtbaar, tot welke partij de Oost Duitsers onder andere toenadering zochten via de Vereniging Nederland - DDR.

Hongarije verving haar ambassadeur in Nederland. De nieuwe ambassadeur is afkomstig uit de Hongaarse inlichtingendienst. Aangenomen wordt echter, dat hij in zijn huidige functie niet meer actief bij het inlichtingenwerk betrokken is.

Bulgarije zond eveneens een nieuwe ambassadeur naar ons land, die ervan wordt verdacht in het verleden betrokken te zijn geweest bij inlichtingenactiviteiten.

HOOFDAFDELING D

Beveiligingsadviezen

Adviezen met betrekking tot de beveiliging werden uitgebracht aan diverse instanties van de centrale en provinciale overheid, alsmede aan vitale bedrijven en aan bedrijven betrokken bij geclassificeerde defensie-opdrachten.

Inspecties

Een inspecteur van het NATO Office of Security deed in december 1979 een onderzoek naar de stand van de beveiliging van gerubriceerde NAVO-informatie in Nederland.

In het kader van de verantwoordelijkheid voor de NAVO/WEU-beveiliging werden door een medewerker van de Dienst in samenwerking met de beveiligingsambtenaar van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, inspecties uitgevoerd bij de Nederlandse Ambassades in Londen en Washington.

Vorming

In de verslagperiode werd een cursus gehouden voor nieuwe beveiligingsfunctionarissen bij de overheid en de industrie. Tevens werden oriëntatiedagen georganiseerd voor beveiligingsambtenaren en beveiligingsinspecteurs.

Voorschrift computerbeveiliging

De werkzaamheden in het kader van de Stuurgroep Voorschriften Computerbeveiliging met betrekking tot het op te stellen voorschrift inzake de beveiliging van gerubriceerde gegevens, verwerkt en opgeslagen in geautomatiseerde gegevensverwerkende systemen bij de Rijksoverheid konden worden afgerond. Dit voorschrift is inmiddels door de Minister van Algemene Zaken uitgevaardigd.

Commissie Herwaarderung Vertrouwensfuncties

Naar aanleiding van vragen in de Tweede Kamer heeft de Minister van Binnenlandse Zaken meegedeeld dat het aantal vertrouwensfuncties bij de centrale overheid sterk zal worden verminderd als gevolg van de werkzaamheden van de Commissie Herwaarderung Vertrouwensfuncties, die voor 1 september 1980 haar eindrapport zal moeten indienen. Voor die datum zal nog afrondend overleg moeten plaatsvinden met de PTT en de Ministeries van Buitenlandse Zaken en van Defensie.

Veiligheidsonderzoeken

Twee sollicitanten bij de PTT aan wie door het bevoegd gezag - op grond van de uitslag van het veiligheidsonderzoek - bezwaren tegen hun aanstelling zijn kenbaar gemaakt, zijn daartegen in verweer gegaan. Hun zaken zijn in behandeling genomen door de Adviescommissie inzake de veiligheidsdiensten.

Zaak Khan

Het eindrapport van de Interdepartementale Werkgroep die een onderzoek heeft ingesteld naar de zaak Khan, is door de Ministers van Economische Zaken, van Binnenlandse Zaken en van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer aangeboden. Ook de directie van UCN en de partners van het tripartite verdrag zijn in het bezit gesteld van het eindrapport, terwijl de pers eveneens van de inhoud ervan kennis heeft kunnen nemen.

HOOFDAFDELING E.

Afdeling Opleiding en Vorming

Medio december 1979 werd aan 30 kandidaten het Veiligheidsdienst-diploma uitgereikt. Het totaal aantal bezitters van dit diploma is hiermee gestegen tot 1459.

Gedurende de maanden november en december 1979 werden in een zestal tweedaagse en een zestal driedaagse bijeenkomsten de periodieke herhalingscursussen voor het ID-personeel van Gemeente- en Rijkspolitie georganiseerd. Daaraan namen ruim 320 gegadigden deel.

In de verslagperiode werd de aanzet gegeven tot een vernieuwd opleidingsprogramma dat zich enerzijds meer genuanceerd richt op de onderscheiden functiecategorieën, anderzijds een vollediger voorbereiding op het praktijkwerk biedt.

Afdeling Onderzoeken

De eerder gesignaleerde terughoudendheid bij overheidsinstanties met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen blijft een bron van zorg; de medewerking van het publiek laat daarentegen weinig te wensen over.

Afdeling Observatie

De sterkte van deze afdeling is thans nagenoeg op peil.

Met een nieuw type actie werd reeds spoedig na introductie succes behaald.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

Verhoogde activiteit van Nederlandse terroristische groepen vereiste een extra inspanning.

In de Spaanse sector kon het aantal tolken/vertalers worden uitgebreid.

AFDELING G.

Met de automatisering van de personenkartotheek in de sfeer van het contra-inlichtingenwerk en met de start van een geautomatiseerd vastleggingssysteem van grenspassagemeldingen is de automatisering van de persoonsdocumentatie zoals die een aantal jaren geleden ter hand werd genomen, nu vrijwel voltooid. De in de computer opgeslagen bestanden aan persoonsdocumentatie, die alle via terminals naar een veelheid van gezichtspunten toegankelijk zijn, bestaan uit:

- de Centrale Kartotheek, met verwijzing naar dossiers en microfilm-archief, en naar andere computerbestanden;
- bestanden in de sfeer van anti-democratische stromingen, contra-inlichtingenwerk en terrorisme;
- bestanden met visumgegevens en grenspassagemeldingen.

Projecten in diverse stadia van ontwikkeling zijn: een tweetal bestanden die gegevens over relaties van de Dienst bevatten, de automatisering van de administratie van de veiligheidsonderzoeken en de gewenste technische verbeteringen van de toegankelijkheid der persoonsbestanden.

Plannen tot verdergaande automatisering op verschillende gebieden zijn voorts in voorbereiding.

AFDELING PERSONEEL

De kennismaking met de opvolger van de heer de heer , en de sedertdien met hem gevoerde werksprekingen zijn dezerzijds als uiterst plezierig en zakelijk constructief ervaren.

De aan H.PZ verleende verruimde machtiging tot zelfafdoening van een aantal personele zaken geeft - na aanpassing van de interne administratie - uitzicht op aanmerkelijke werkbesparing.

In de personele sfeer hebben zich in de verslagperiode geen zaken van betekenis voorgedaan.

Organisatieonderzoeken werden afgerond naar de documentatie-procedure van het visumproject en bij het bureau TDE van de hoofdafdeling TD. Een daaruit resulterend waarderings- en formatievoorstel werd ter goedkeuring aan het Ministerie voorgelegd.

Een aan de PZ-administratie ontleend overzicht van personeelsmutaties in de verslagperiode is bijgevoegd.

1. Afvloeiingen

Reden	<u>Mannen</u>				<u>Vrouwen</u>				<u>Totaal</u>			
	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	Totaal
f.l.o.	1	8	2	11	-	1	-	1	1	9	2	12
eigen verzoek	-	4	-	4	3	2	-	5	3	6	-	9
inval. pensioen	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
afl. contract	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pensioen	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
	1	13	3	17	3	3	-	6	4	16	3	23

2. Indienstredingen

	<u>Mannen</u>											
	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	Totaal
	7	15	1	23	6	1	-	7	13	16	1	30

oeltelijke dagtaak: 1 man - 54 vrouwen